Druidi u prapovijesti i sada

Križanec, Branimir

Undergraduate thesis / Završni rad

2014

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:270194

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij: Engleski jezik i književnost – Povijest

Branimir Križanec

Druidi u prapovijesti i sada

Završni rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Jasna Šimić

Osijek, 2014.

Sažetak

Kelti su jedan od najvažnijih naroda prapovijesti te uz to i jedan od svakako najzanimljivijih za proučavanje. Važni su prije svega zbog svoje ingenioznosti i što ih dan danas smatramo nosiocima latenske kulture. Društvena podjela koju su imali nas dovodi do ratničke aristokracije, obrtnika i druida koji su tema ovog završnog rada. S obzirom na to da su druidi bili jedan od glavnih čimbenika unikatnosti keltskog društva kroz rad podrobnije opisujem ulogu druida u samoj keltskoj svakodnevnici odnosno koliko su i kako su oni zapravo doprinosili samom društvenom životu. Radi neke određene dosljednosti držim se većinom Galije i Irske jer tamo imamo najviše saznanja o Keltima te samim druidima. Iz razloga što sam smatrao da je bitno odvojiti mit od realnosti i istine, s obzirom na to da su neki pisci bili subjektivni i nisu nam davali cjelovitu sliku već samo određene dijelove slagalice koje su iskrivili kako god su htjeli, odlučio sam se pozabaviti odnosom klasičnog svijeta prema druidima, poglavito odnos samoga Cezara koji je jedan od najopširnijih izvora jer je zapisao svoje obračune sa Galima. S obzirom na to da je u nekim dijelovima Europe keltska ostavština ostala imuna na zub vremena, uz druide u prapovijesti odlučio sam istražiti i druide danas. Ako pogledamo neke suvremene države tipa Irske možemo vidjeti kako se ponose svojim keltskim precima te ljudi preuzimaju stare običaje koji su doveli do pojave neodruidizma koji je samo jedan od mnogih neopoganskih pokreta sadašnjosti.

Ključne riječi: kelti, druidi, neodruidizam

Sadržaj

1. Uvod 4
2. Ukratko o Keltima 5
3. Tko su zapravo druidi? 8
   3.1. Položaj i funkcija u društvu 8
   3.2. Školovanje druida 11
   3.3. Žene i druidizam 12
   3.4. Progon 13
4. Druidi danas 14
   4.1. Druidi za vrijeme renesanse 15
   4.2. Moderni druidi 17
5. Zaključak 20
6. Popis literature 21
7. Popis priloga 22

1. Uvod

Tema ovog završnog rada su druidi nekada i danas. Kroz retrospektivu probat ću ukratko opisati priču druida, njihov nestanak i ponovno pojavljivanje zadnjih par stoljeća. Uz taj opis priče sam cilj rada je razbiti mitove o druidima koji su nagomilani kroz stoljeća. Prvo ću nešto ukratko reći o Keltima da bi dobili nekakav povijesni okvir gdje priča zapravo započinje, a zatim ću objasniti njihovu ulogu u tom društvu i što dovodi do njihovog progona. Poslije toga slijedi opis modernih druida i kako je druidizam opet postao popularan zadnjih par stoljeća te kako ti moderni druidi funkcioniraju u današnjem društvu.

2. Ukratko o Keltima

Kako bi uopće započeli priču o druidima neizbježno je smjestiti ih kao pripadnike određenog (keltskog) naroda u povijesni kontekst.

Kelte možemo svrstati među najvažnije narode europske povijesti i prapovijesti. Prije rimskog osvajanja tadašnjeg poznatog svijeta govornici keltskog jezika su bili raširenu preko ogromnog područja po Europi te su ih vezali između ostalog jezik, običaji, umjetnost i kultura. Nisu boravili samo u Britaniji i Irskoj, već od Španjolske i Francuske, preko južne Njemačke i alpskih zemalja, sve do Italije, Balkana i čak do Male Azije.[1] Možemo čak reći da su bili narod koji je stoljećima prije Rimljana osvojio gotovo sav poznati svijet.

Slika 1. Rasprostranjenost Kelta

Razvitak keltske populacije otpočinje u vrijeme starijeg željeznog doba, u okviru kulture Hallstatt. Tako je nazvana prema nalzištu u gornjoj Austriji, gdje je krajem 19. st. prvi puta istraživana velika nekropola. Nekropola je sadržavala više od 4 000 grobova, u vremenskom rasponu između 8. i 4. stoljeća pr. Kr.

[1] Simon James, *Exploring the World of the Celts*, Thames & Hudson Ltd., London 1993., str 7.

Od 5. st. pr. Kr. u području od istočne Francuske do Češke, razvija se nova keltska kultura. Prema nalazištu Là Tene u Švicarskoj, nazvana je latenskom kulturom. Obuhvaća vrijeme mlađeg željeznog doba.

Prvi spomen imena *Keltoi* se javlja u grčkim tekstovima otprilike 500 godina pr. Kr. te se koristilo za narode na sjeveru tadašnjeg Mediterana. [2]

Kao i ostali poganski narodi Europe, Kelti su bili politeisti, ali za razliku od Rimljana i Grka, nisu imali konkretno strukturiran panteon univerzalnih božanstava. Većina božanstava se vezala uz određena mjesta u prirodi i plemena. Sam broj ovakvih božanstava se broji u tisućama. Kelti nisu imali koncept raja i pakla te su vjerovali da je zagrobni život veoma sličan ovome. To možemo zaključiti po sadržaju grobova koji je bio odraz statusa pokojnika. Jedan od najposebnijih aspekata njihove religije bili su druidi. U neku ruku možemo ih smatrati svećenstvom, ali su bili mnogo više od toga. Imali su rigorozno dvadesetogodišnje školovanje kroz koje su morali savladati religiju, pravo, magiju, povijest, astronomiju i iznimno mnogo usmenih predaja koje su obuhvaćale generacije.[3]

Keltsko društvo je bilo strogo hijerarhijsko i to se vidi po arheološkim nalazima iz grobova. Isto tako to možemo vidjeti iz Cezarovih opisa društva gdje govori da su jedina dva bitna staleža ratnici i druidi dok su drugi bili u malo boljoj poziciji od robova. Ratnici su konstantno bili upetljani u ratovanje, a status im je bio preslika broja klijenata koje su imali. Klijenti su osobe koje su imale obavezu prema nekom aristokratu u

Slika 2. Prikaz keltskih ratnika

[2] S. James, *Exploring the World of the Celts*, str. 9.
[3] John Haywood, *The Historical Atlas of the Celtic World,* Thames & Hudson Ltd., 2001. London, str., 64.

keltskom društvu u zamjenu za zaštitu. Cezarova skica je bila ugrubo pojednostavljena, ali nam opet daje neku određenu sliku kako je sve to otprilike izgledalo.[4]

Sam Cezar nam je ujedno i najbolji povijesni izvor što se tiče keltskog naroda jer je u svojim radovima „*De bello Gallico*“ kroz rat opisivao ne samo društvenu podjelu već i keltski način života, kulturu i vojsku. Zbog toga možemo gledati na Galiju kao najveće izvorište današnjeg znanja o Keltima.

Stanovnici Švicarske bili su Helvećani, jedno od prvih poznatih keltskih plemena. Ne mogavši više živjeti na škrtoj zemlji uz Alpe, odlučili su nastaniti se u Francuskoj. Usprkos opasnosti koja im je prijetila od Rimljana, krenulo je mnoštvo muškaraca, žena i djece, tri do četiri stotine tisuća ljudi. Cezar je krenuo na sjever da ih zaustavi. Kada su se susreli, zametnula se strašna bitka. Krvoproliće je bilo toliko užasno da se čak i ime Helvećani zatrlo u povijesti.[5]

Nakon tih Galskih ratova keltska karta Europe se mijenja te se više okrećemo prema sjeveru te gledamo Britaniju i Irsku.

[4] Barry Cunliffe, *The Ancient Celts*, Penguin Books, London 1999., str. 107.
[5] Skupina autora, *Povijest ljudskog roda, Rimska vojska, Od makedonskog i galskog rata do kraja Rimskog Carstva*, Založba mladinska knjiga, Ljubljana 1990., str.23.

3. Tko su zapravo druidi?

Jedan od dva cilja ovog završnog rada je između ostalog razbiti neke mitove o druidima te pružiti čitatelju nekakav opći pregled njihovog pravog položaja u keltskom društvu. Podrobnije sam istražio što su im točno bile dužnosti, gdje su se školovali te zašto su na kraju krajeva toliko zapeli za zub klasičnim piscima i Cezaru da bi ih potonji sistematski proganjao i ubijao.

3.1. Položaj i funkcija u društvu

Sam termin „druid“ ima različito značenje različitim ljudima. Za neke možda privlači slike starijih muškaraca dugačkih sijedih brada i bijelih pelerina koji se skupljaju u Stonehengeu, dok za neke priziva slike okrutnih religioznih keltskih fanatika koji ubijaju žrtve bodežima ili vatrom. Za neke su opet druidi povezani sa tajnovitim šumskim svetištima, imelom, čarolijom i činima. Što je zapravo stvarnost i što zapravo znamo o njima? Ako pogledamo suvremene dokaze dobijemo jednu kompliciranu sliku ljudi koji se bave politikom, ritualima, proročanstvima i nadnaravnim. Bili su učitelji, čuvari oralne tradicije, kraljevski savjetnici i čak ponekad vladari. Na njih se gledalo sa velikim strahopoštovanjem jer su imali doticaj sa božanskim svijetom.[6]

Kada pričamo o izvorima vezane uz druide mnogi bi se složili da je najkompletniji opis njihove uloge proizašao iz Cezarovih „Galskih ratova“.[7]

Po Cezaru, druidi su bili visoko organizirano međuplemensko bratstvo koje se godišnje sastajalo na području plemena Karnuta u središnjoj Galiji gdje bi vijećali i birali glavnog druida. Navodno su se sastajali na posebnim, njima svetim, mjestima poput raznih čistina usred šuma. Riječ „druid“ je povezana sa keltskim pojmom za hrast, a drveće i šume su imale iznimno veliku ulogu u keltskom religioznom životu. Npr. okupljalište Gala je bilo poznato kao *Drunemeton* ili „hrastovo svetište“.

---

[6] Miranda J. Green, *Exploring the World of the Druids*, Thames & Hudson Ltd., London 1997., str. 7
[7] Angus Konstam, *Historical Atlas of the Celtic World*, Mercury Books London, London 2003., str. 98

Unatoč popularnom vjerovanju da su bili neovozemaljski asketi u svom životu ponekad to baš nije bilo tako te su neki sastanci znali završiti sa fizičkim sukobom. Isto tako ne postoji neki razlog da vjerujemo da su u svojoj svakodnevnici izgledali nešto drugačije od ostalih Kelta koji su bili na višim položajima u društvu. Možemo reći da je njihova glavna zadaća bila održavanje identiteta nekog plemena. Bavili su se održavanjem kalendara, organizacijom festivala te imenovanjem svetih dana koji su bili sretni dani za određenu vrstu posla ili žrtve, ali isto tako i nesretnih dana za vrijeme kojih se ništa ozbiljnije nije smjelo raditi. [8] Isto tako su imali moć ekskomunikacije nekoga iz društva ili zabraniti nekome da prisustvuje žrtvovanju ili društvenim ceremonijama.[9]

Obavljali su religijska žrtvovanja i ceremonije, ali su isto tako bili i savjetnici kraljevima i plemenskim vođama. Bili su i arbitri kod raznih sporova, suci, te diplomati. Za njih se vjerovalo da imaju nadnaravne sposobnosti kao što je npr. poznavanje volje bogova. Bili su glavna poveznica između vladara i božanstava, te su kao takvi držali unikatno moćan položaj u društvu. Iako je danas relativno lako odbaciti pretpostavke Rimljana da su druidi bili čarobnjaci, postoje dokazi o vjerovanju u magiju i čarobnjaštvo. Mogućnost liječenja bolesnih, predviđanja budućnosti, te određivanje volje bogova kroz čitanje znamenja bili su tri kamena temeljca druidske moći. Ovakav utjecaj druida u društvu završava rimskim osvajanjima u Galiji i u Britaniji, ali unatoč tome ostao je jak u Irskoj sve do dolaska kršćanstva. Svećenice su dokazano postojale u keltskom društvu, ali nisu nikada imale društveni status kao druidi koji su bili

Slika 3. Druidi

[8] S. James, *Exploring the World of the Celts*, str. 90.
[9] Isto, str. 91.

izjednačeni sa najmoćnijim ratnicima aristokratima. Iako većina saznanja koje danas imamo o druidima dolazi od strane rimskih ili kršćanskih izvora, oni nam ipak daju određeni uvid u tu unikatnu ulogu druida u keltskom društvu.[10]

Druidi su se oduvijek vezali uz mistične rituale. Neki rimski povjesničari (a isto vrijedi i za Egipćane i Grke) su išli tako daleko da su ih nazvali čarobnjacima i samim time predstavljali svoj negativan stav prema njima. Smatrali su da druidi imaju moć pozivanja mističnih ljekovitih sila kroz kombinacije rituala i biljne medicine. Problem kod ovih klasičarskih zaključaka vezanih uz kelte i druide je taj što većina njih nije u životu susrela pripadnika keltskog naroda, a kamoli druida. Kao što je već prije spomenuto, sama politika je imala velik udio u tome kako prikazati druide te ,npr. Rimljanima, nije bilo problem gledati na druide kao nekakve zle čarobnjake jer su i sami bili poprilično praznovjerni te ostavljali molitve i žrtve svojim bogovima za raznorazne svakodnevne probleme. Iako limitirani, povijesni izvori nam pokazuju da sami druidi nipošto nisu bili čarobnjaci, ali je jasno da su kelti vjerovali u čarobnjaštvo i magiju.[11]

Iako druidi nisu prakticirali magiju postoje izvori o njihovom korištenju raznog bilja i vjerovanju u njihova ljekovita svojstva. Grčki povjesničar Plinije je pisao kako druidi redovito koriste imelu kod liječenja i rituala.[12]

Jedan od glavnih razloga velikog štovanja druida u keltskom društvu bilo je proricanje budućnosti. To su radili pomoću praćenja prirodnih fenomena ili nekakvog drugog znamenja. Pri tome se misli na ponašanje životinja kao npr. promatranje leta ptica. Ovakva vrsta proricanja je u to vrijeme bila povezana sa većinom Europe te nije bila strana niti Rimljanima.[13]

Jedan od većih problema je predstavljalo žrtvovanje ljudi u ritualima. Postoje mnogi klasičarski zapisi koje se može poduprijet arheološkim dokazima. Kod žrtve se promatralo koliko je krvi iscurilo, na koju stranu bi pala nakon smrti ili sam način na koji je pala. Sam Cezar je to koristio kao jedan od glavnih motiva za uništavanje druidskih svetišta koje su inače pri osvajanjima

---

[10] A. Konstam, *Historical Atlas of the Celtic World*, str. 96.
[11] Isto, str. 100.
[12] Isto, str. 101.
[13] Isto, str. 102.

ostavljali na miru. Tu mogućnost proricanja budućnosti zabilježio je Ciceron koji je pisao o pro-rimskom druidu Divitaciju. S obzirom na to da su Kelti vidjeli dokaze njihovih božanstava u potocima, šumama i životinjama nije čudno da su baš svi ti prirodni elementi korišteni kao znakovlje kod proricanja. Ponekad su te mogućnosti odlazile van granica praćenja znakovlja. U irskoj keltskoj literaturi postoji niz druida za koje se govori da su proroci te ujedno i savjetnici kraljeva. Cathbadh, druid kralja Conchobara, je jedan od takvih, a to vjerovanje se rastegnulo i preko srednjeg vijeka u vidu škotskog proroka Brahna. Za Kelte, bogovi su ostavljali tragove svoje volje, a samo druidi su bili oni koji su mogli razumjeti, odnosno interpretirati, te znakove. [14]

Zanimljiva je činjenica kako su u Irskoj postojale čak tri grupe druida. Jedni su bili bardi, drugi proroci i treće, druidi. Sama veza između druida i kraljeva je bila snažna te je kralj riskirao svoju posebnu vezu sa bogovima ako nije slušao savjete svojeg druida. Možemo zaključiti da su druidi i u Irskoj imali posebnu vezu sa kraljevima, držali visoku poziciju u društvu te su se bavili i religioznim i sekularnim poslovima u jednakoj dozi. Bardi su se bavili sa oralnom ostavštinom nekog plemena te su zabavljali kraljevski dvor pričama i pjesmama o herojima. Proroci su bili slični druidima, ali su se kasnije jednostavno prilagodili kršćanima. U kršćanskom sustavu su uživali te su ostali kao savjetnici kraljeva pri tome pazeći na stavljanje svojih savjeta u kršćanski kontekst.[15]

3.2. Školovanje druida

Jedna od najbitnijih i najunikatnijih stvari kod druida je njihovo školovanje. Samo trajanje tog školovanja i količina znanja kojom su morali ovladati se iz današnje perspektive čini nevjerojatna.

Novaci iz svih dijelova keltskog svijeta su prolazili dvadesetogodišnje školovanje nakon kojeg su bili prihvaćeni u tajno društvo koje je držalo ogroman, ako ne i najveći, utjecaj nad keltskim društvom.[16]

---

[14] A. Konstam, *Historical Atlas of the Celtic World*, str. 103.
[15] Isto, str. 107.
[16] Isto, str. 96.

Cezar je pisao da je sustav druidskog školovanja odnosno treninga proizašao iz Britanije, ali je prebačen u Galiju. Isto tako se doticao dijela njihovog treninga koji je obuhvaćao usmenu predaju ne samo priča već i poezije. Druidi su smatrali da nije ispravno povjeriti njihove studije pismenim putem. Cezar smatra da za to postoje dva razloga. Jedan od tih razloga je da nisu bili voljni dijeliti svoje znanje s običnim pukom, a drugi razlog je da bi pismena predaja dovela do zanemarivanja vježbe memoriranja mladog druida. Oni čvrsto vjeruju (a i to pokušavaju prenijeti ratnicima) da duše ne umiru već nakon smrti tijela prelaze u drugo tijelo. Zbog toga drže da je to najveći poticaj na hrabrost, jer strah od smrti ne postoji.[17]

3.3. Žene i druidizam

Identifikacija svećenica unutar poganske keltske Europe mora biti smještena u kontekst socijalne pozicije žene u keltskom društvu. Ako je žena bila zaposlena kao vjerski službenik ono nije reflektiralo položaj te žene u sekularnoj zajedinici. Npr. u Ateni 5. st. pr. Kr., žene nisu čak imale pravo na građanstvo te je njihov jedini pravi doprinos društvu bio u sferi religijske aktivnosti. Doduše sve tri kategorije dokaza koje imamo o Keltima, a to su arheološki nalazi, klasični pisci te pučka predaja nam govore da su postojale neke visoko rangirane žene u keltskom društvu čija je moć bila jednaka njihovim muškim vršnjacima.[18]

Neke od primjera su žene iz Vixa i Reinheima koje su sahranjene sa hrpom blaga tipa zlata i nakita između kojih su bili i torkvesi.[19]

Ženski druidi se nisu često spominjali u mitskim tekstovima srednjevjekovne Irske, ali su reference postojale. U priči o velikom ratniku Finnu, heroju sa nadnaravnom dimenzijom saznajemo da je bio odgojen od strane jedne druidice i sibile. Te dvije žene su dobile zadaću od njegove majke

[17] A. Konstam, *Historical Atlas of the Celtic World*, str. 99
[18] Miranda J. Green, *Exploring the World of the Druids*, str. 94.
[19] Isto, str. 95.

Muirne da ga odgoje zbog straha za njegovu sigurnost. Zanimljiva stvar kod priče je ta da su druidi inače obavljali obje ove funkcije te postoje samo teorije zašto su bile dvije žene.[20]

Prikazi svećenica su rijetki što se tiče arheologije, te su svi prikazi jednostavno nemogući za poistovjećivanje sa druidima.[21]

3.4. Progon

Ako pogledamo Cezarove zapise, možemo zaključiti da je on dosta neutralno, ako ne i pozitivno, gledao na druide. Ako isto tako pogledamo činjenicu da je Rim kod svih svojih ekspanzija manje-više tolerirao lokalne religiozne običaje i božanstva, a jedine iznimke su Židovi i druidi, dolazimo do pitanja: zašto druidi? Odgovor leži u njihovom položaju.[22]

Vratimo se na dio gdje sam opisivao njihove funkcije u društvu; suci, diplomati, arbitri kod sporova, poveznica između vladara i božanstva, savjetnici tim istim vladarima te po moći uz bok ratničkoj aristokraciji.

Cezar je smatrao da bi kršenjem moći druida zapravo uništio jezgru keltske civilizacije te bi Galima uzeo želju za borbom i obranom teritorija. Ovakvo gledište je dovelo do sistematskog proganjanja druida u Galiji, ali i u Britaniji.[23]

---

[20] Miranda J. Green, *Exploring the World of the Druids,* str. 101.
[21] Isto, str. 104.
[22] A. Konstam, *Historical Atlas of the Celtic World,* str. 99.
[23] Isto, str. 99.

4. Druidi danas

Drugi cilj ovog rada je približiti čitatelju druide danas. Razvoj neopoganstva je jedna jako zanimljiva tema o kojoj bi se dalo puno reći jer ona ne obuhvaća samo keltske već i nordijske, ilirske i druge običaje. No zanimljivo je upravo to kako smo razvojem povijesti i moderne arheologije došli do mnogih saznanja o tim drevnim običajima te su ih neki ljudi jednostavno prisvojili.

Slika 4. Okupljanje druida ispred Stonehengea

4.1. Druidi za vrijeme renesanse

Ako pričamo o modernim druidima neizbježno je spomenuti taj period renesanse kada je zapravo po prvi put došlo do nekakvog zanimanja za druide poslije njihovog nestajanja sa prapovijesne mape.

Osim njihovog pojavljivanja u mitskim tekstovima, poglavito onima u Irskoj, nije bilo nikakvog ozbiljnog interesa za druide u srednjevjekovnom periodu, pogotovo u Britaniji. No početkom renesanse, ponovno otkriće i cirkuliranje klasične literature dovelo je do novog prihvaćanja prapovijesti i druida. Antikvari Britanije i Europe 16. stoljeća nisu imali znanstvenu perspektivu prošlosti jer nisu mogli klasificirati i datirati starine. [24]

Svećenik dr. John Ogilvie je bio vikar iz Aberdeenshirea koji je bio zainteresiran za starine. Kao što je bilo uobičajeno za 18. stoljeće, Ogilvie je pogrešno povezao druide sa megalitskim spomenicima. Njegov opis glavnog druida je čisti romanticizam s kojim su se svi antikvari tog vremena služili. Između 16. i 19. stoljeća (i na kontinentu i u Britaniji) , postojao je interes za takve starine. Prapovijesna prošlost Kelta i druida je bila izvor mnogih debata i nagađanja. Antikvari su koristili površne klasičarke reference kao nukleus oko kojih su gradili fantaziju o druidskim atributima i funkcijama. Pripisivali su im sve vrste vrlina skupa sa drevnim spomenicima te se dogodilo neizbježno. S obzirom na nedostatak znanstvenog sistema klasifikacije da bi se konstruirao kronološki okvir prošlosti sva materijalna ostavština drevnih naroda Europe bila je kompresirana te je sve pred-rimsko pripadalo istom kulturnom horizontu. Tako da je Stonehenge postao neraskidivo povezan sa druidima i Keltima te iako pogrešno, ostaje vezan do dana današnjega.[25]

Prvi koji je druide povezao sa Stonehengeom bio je John Aubrey i s time je započeo trend koji je ostao do danas. On nije idolizirao druide već u nedostatku prapovijesne perspektive, tvrdio je da Stonehenge i Avebury nisu vezani uz Rimljane, te da samo može biti prije njih i zato što su očito

[24] Miranda J. Green, *Exploring the World of the Druids,* str. 140.
[25] Isto , str, 139.

bili hramovi, moraju biti vezani uz druide. Nipošto nije bio sam u ovoj pretpostavci, te su ju preuzeli i njegovi nasljednici u 18. stoljeću i dovelo je do niza krivih poveznica sa druidima.[26]

John Wood (Britanski arhitekt) je išao još dalje sa ovakvim neutemeljenim pretpostavkama te je tvrdio da je Stonehenge (uz Avebury, Exmoor i Mendip) jedan od četiri druidska fakulteta koji su bili dijelovi glavnog druidskog sveučilišta u Stanton Drewu. Također je tvrdio da je druidski centar bio u Bathu, gdje su štovali Apolona. [27]

Svakako je zanimljiv i Wales u svoj ovoj priči u druidima jer za vrijeme 18. stoljeća javlja se velik interes za keltsku literaturu, pogotovo poeziju, te dolazi do skupljanja pjesama i glazbe od strane Velšana. Nakon nekog vremena postala je privilegija i moda u višim slojevima britanskog društva tvrditi da imate velške korijene.[28]

Edward Williams rođen je u Glamorganu gdje je radio sa šačicom Velšana koji su svi dijelili mišljenje da se jezik i kulturni identitet Walesa mora održati. Odlučio je postati bard te je preuzeo ime „Iolo Morgannwg“ (Iolo od Glamorgana). On nije bio zainteresiran da samo njeguje modernu kulturu, već je morao izmisliti cijeli pedigre za bardsku tradiciju, gdje su svi bardi iz Glamorganshirea pripadali dugoj liniji bardova koji sežu skroz do drevnih keltskih druida. Njegovom žaru je doprinjela činjenica da su ljudi manijakalno povećali interes za druide u posljednjem stoljeću te je krivotvorio dokumente da bi dokazao svoj slučaj. [29]

Slika 5. Edward Williams

[26] Miranda J. Green, *Exploring the World of the Druids*, str. 141.
[27] Isto, str. 144.
[28] Isto, str. 152.
[29] Isto, str. 153.

Iolo je odgovoran za sve rituale koji se odvijaju u modernom Eisteddfodu (Skupština bardova). U svoje je vrijeme čak uspio uvjeriti svoje suvremenike da je on jedini preživjeli član drevnog reda Glamorganskih druida. Njegovi krivotvoreni spisi su dizajnirani da dokažu poveznicu između drevnih druida i Walesa tog vremena.[30]

Slika 6. Eisteddfod danas

4.2. Moderni druidi

Moderni druidizam je dio neopoganskog pokreta koji obuhvaća više vjera tipa Wicce, šamanizam i Odinizam. Sve ove vjere u suštini imaju da je smisao postojanja biti jedan sa prirodom i svim živim stvarima. Moderni druidi čvrsto vjeruju da su oni veze između prošlosti i sadašnjosti te da su nasljednici originalnih druida iz Cezarovog vremena.[31]

[30] Miranda J. Green, *Exploring the World of the Druids*, str. 155.
[31] Isto, str. 160.

Rituali koje izvode današnji druidi se većinom odvijaju vani, u blizini prirode, te kad god je moguće, u blizini drevnih okultnih mjesta, pogotovo kamenih krugova. [32]

Današnji druidski redovi daju svojim članovima posebna imena, tako npr. glavni druid Ross Nichols ima ime Nuinn (Irska riječ za drvo jasena). Druidska imena generalno zrcale neke aspekte prirodnog svijeta, najčešće biljke i drveće. Novaci koji se žele pridružiti druidskim redovima prolaze kroz period gdje im se proriče budućnost te ih se proučava. Inicijacija se najčešće odvija na neki poseban druidski datum tipa festivala Beltane (prvi svibanj) te na mjestima poput Stonehengea, Avebury-a ili možda čak Glastonbury Tor, Primrose Hill, Parliament Hill i Tower Hill.[33]

Slika 7. Druidska inicijacija

Britanski druidski red je samo jedan od mnogih modernih druidskih redova koji su se razvili u Europi, Americi ili Australiji poslijednjih godina. Unatoč raznim pravilima i običajima ovi redovi

[32] Miranda J. Green, *Exploring the World of the Druids*, str. 166.
[33] Isto, str. 168.

imaju mnogo toga zajedničko te ih veže Vijeće Britanskih druida, koje je ujedno forum za debatu o problemima pojedinih redova. Neki redovi su mali i lokalizirani, a neki su globalni i broje na tisuće članova. Zanimljivo je da je najstariji druidski red Ancient Order of Druids (AOD) usko povezan sa masonima. Poput masona imaju lože diljem svijeta, a većinom su za muškarce iako ima žena. Albionska loža je čak svojevremeno prihvatila Winstona Churchilla u svoje redove 1908. godine. U Americi postoje A Druid Fellowship (ADF) i Keltria kao najpoznatiji druidski redovi.[34]

Slika 8. Winston Churchill sa druidima

[34] Miranda J. Green, *Exploring the World of the Druids*, str. 169.

5. Zaključak

Sa sigurnošću možemo reći da su druidi jedna od najunikatnijih pojava vezanih uz Kelte, ali generalno i uz povijest čovječanstva. Oduvijek su pokriveni veom misterije i možda čak i najzanimljivija stvar vezana uz njih je ta što se toliko miskoncepcija i mitova stvorilo poslijednjih par stoljeća kao poslijedica iznimno subjektivnog pisanja klasičnih pisaca te pretjerivanja od strane renesanse. Zanimljivo je to kako su gotovo nestali nakon što je Rim osvojio Galiju i većinu Britanije da bi se eventualno opet pojavio ogroman interes za njih i da bi danas ponovo imali svoje redove. Osobno smatram da je najtužnija priča vezana uz druide ona o njihovom prvobitnom nestanku. Jednostavno su smatrani prevelikom opasnošću od strane Cezara i zbog toga su progonjeni.

6. Popis literature

Cunliffe, Barry, *The Ancient Celts*, Penguin Books, London 1999.

Green, Miranda J., *Exploring the World of the Druids*, Thames & Hudson Ltd., London 1997.

Haywood, John, *The Historical Atlas of the Celtic World*, Thames & Hudson Ltd., 2001. London

James, Simon, *Exploring the World of the Celts*, Thames & Hudson Ltd., London 1993.

Konstam, Angus, *Historical Atlas of the Celtic World*, Mercury Books London, London 2003.

Skupina autora, *Povijest ljudskog roda*, *Rimska vojska, Od makedonskog i galskog rata do kraja Rimskog Carstva*, Založba mladinska knjiga, Ljubljana 1990.

7. Popis priloga

Slika 1. http://badarchaeology.wordpress.com/2010/02/22/a-%E2%80%9Cceltic-dolmen-in-oregon%E2%80%9D-%E2%80%93-well-at-least-it%E2%80%99s-a-question/

Slika 2. http://www.swordhistory.info/?p=97

Slika 3. http://indigosociety.com/showthread.php?72084-I-Am-Going-To-Involve-Indigo-Society-In-My-Ancient-Druid-Ceremony-and-Ritual

Slika 4. http://en.wikipedia.org/wiki/Neo-Druidism

Slika 5. https://celestialelf.wordpress.com/tag/stonehenge/

Slika 6. http://www.robeuk.com/fileadmin/robe/media/photo/archive/inst_internat_eisteddfod3.jpg

Slika 7. https://adruidway.files.wordpress.com/2012/07/druidcircle.jpg

Slika 8. http://www.anywhen.com/wp-content/uploads/2012/11/11.jpg